

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. การดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่อบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ทั้ง โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่อบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา ทั้ง โดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. สมมติฐานการวิจัย

1. การปฏิบัติตามบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. การปฏิบัติตามบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีสถานภาพและขนาดของสถานศึกษาต่างกัน แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. การดำเนินการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบวงจรคุณภาพ PDCA (อ้างอิงจาก วิฑูรย์ สิมะโชคดี .2544 : 16-17) รวม 4 ด้าน คือ

1. ด้านการวางแผน (Plan)
2. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)
3. ด้านการตรวจสอบ (Check)
4. ด้านการแก้ไขปรับปรุง (Act)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 4,857 คน จากสถานศึกษา 312 แห่ง จำแนกเป็น

2.1.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 254 คน
ครู จำนวน 1,194 คน รวมทั้งสิ้น 1,448 คน

2.1.2 สถานศึกษาขนาดกลาง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 คน
ครู จำนวน 2,267 คนรวมทั้งสิ้น 2,315 คน

2.1.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน
ครู จำนวน 588 คนรวมทั้งสิ้น 594 คน

2.1.4 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน
ครู จำนวน 496 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) และเปิดตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan .อ้างอิงจากบุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 48) จากนั้นจึงเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 163 คน ครู จำนวน 354 คน รวมทั้งสิ้น 517 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปร ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) จำแนกเป็น

3.1.1 สถานภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่ และ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 4 คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ ด้านการแก้ไขปรับปรุง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไว้วิเคราะห์ข้อมูลและแยกหมวดหมู่ตามตัวแปรที่ศึกษา

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยรวมและรายด้าน และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามสถานภาพทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยใช้ทดสอบสมมติฐาน t -test (Independent Samples)

5. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน โดยการใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe¹

6. นำข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดมาวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่ แล้วคิดเป็นร้อยละของข้อเสนอแนะแต่ละด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางความถี่ร้อยละ

5. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.1 บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามสถานภาพ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ ด้านการแก้ไขปรับปรุง ด้านการวางแผน ด้านการตรวจสอบ และ ด้านการปฏิบัติตาม

1.2 บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ ด้านการตรวจสอบ และด้านการวางแผน ด้านการแก้ไขปรับปรุง และด้านการปฏิบัติตามแผน

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูมีบทบาทมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดย ครูมีบทบาทมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้าน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่สถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างจากสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่พิเศษ ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็ก กับ สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสถานศึกษาขนาดกลาง กับ สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พิจารณาโดยภาพรวมเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงหรือจากแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในโรงเรียนและในชุมชน , ควรนำจุดเด่น และ จุดที่ควรพัฒนาเพิ่มเติมมาใช้เป็นข้อมูล ประกอบการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป , ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียนและนำผลการประเมินมาใช้ประกอบการพัฒนาการเรียนการสอนในครั้งต่อไป และครูควรศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำมาจัดทำเป็นคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ และแผนการสอน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.1 บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดการให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ทำให้ ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการ ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณสมบัติตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถปฏิบัติตัวอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข และผู้ที่มีบทบาทในการจัดการนี้คือครู ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียน และสามารถค้นคว้า หาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือ โดยไม่มีเงื่อนไข ครูจะให้ทุกอย่างแก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะด้วยความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝน ซึ่งเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวทำให้ครูต่างกระตือรือร้นในอันที่จะพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างแท้จริงและทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการและกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

สุเมธ พลธรรม (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนารัฐ ชื่นวัฒนา (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตนิเทศที่ 4 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดุลศักดิ์ ศรีปัญญา (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะ สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงด้านการจัดการเรียนการสอนได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา . 2544 : 26) ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่มี การประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำราญ โอตาการ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการ จัดกระบวนการ

เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อคุลย์เดช ฐานะ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติงานการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอยู่ในระดับ มากทั้ง 4 ด้าน โดยมีข้อสังเกตว่าด้านการจัดปัจจัยสนับสนุนกิจกรรม ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการนิเทศติดตามผลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับแรก คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นเพราะว่า การวางแผนเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะจะทำให้กิจกรรมอื่นๆ ที่ตามมาสามารถทำงาน ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ครูให้ความสำคัญกับการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมไปถึงการเตรียมตนเองให้พร้อมกับการจัดการเรียนรู้ การเตรียมแหล่งข้อมูล การเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน การเตรียมสื่อ และเตรียมการวัดผลประเมินผล พร้อมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ สนองตอบต่อความสนใจและถนัดของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนและกระตือรือร้นในอันที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอีกด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อคุลย์เดช ฐานะ(2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติงาน การบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอยู่ในระดับ มาก ทั้ง 4 ด้าน โดย มีข้อสังเกตว่า ด้านการจัดปัจจัยสนับสนุนกิจกรรม ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการนิเทศติดตามผลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรณูนวล จุจันทร์(2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูหมวดวิชาภาษาไทยและหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนใน

สหวิทยาเขต กรมหลวงประจักษ์ ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี และพบว่า ครูผู้สอนได้ดำเนินการ คือ เตรียมตนเองโดยศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม เตรียมแหล่งข้อมูล โดยเตรียมสื่อ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เตรียมตัวผู้เรียน โดยสำรวจความพร้อม แบ่งกลุ่มผู้เรียน แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ แจกเกณฑ์การวัดผลประเมินผลและจัดทำแผนการสอนที่มี องค์ประกอบครบถ้วน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาราณ โอตาการ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย และพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินการสูงเป็นลำดับแรก คือ ด้านการเตรียมตนเอง

ด้านการปฏิบัติตามแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็น ลำดับแรก คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ใน โรงเรียนและชุมชนอย่าง หลากหลาย เป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพ ด้านการ เรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีที่สุดนั้น ครูในฐานะผู้อำนวยการความสะดวกด้านการเรียนรู้ จะต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งใน โรงเรียนและ ชุมชน เพื่อ เป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าในสาระการเรียนรู้ที่เรียนอยู่ให้มีความ หลากหลายขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรณูนวล จุจันทร์(2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัย การ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูหมวดวิชาภาษาไทย และหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนในสหวิทยาเขต กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม จังหวัด อุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าในขั้นดำเนินการ ครูผู้สอนใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอน โดย จัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองโดยใช้วิธีการ หลากหลายเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงเป็นกลุ่มครูผู้สอนหมวดวิชาภาษาไทยเน้นการใช้ กระบวนการเรียนทางภาษาส่วนครูผู้สอนหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ เน้นการใช้กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ครูผู้สอนได้จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ โดยสอนทั้งในและนอก ห้องเรียน นำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและพัฒนาตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเมธ พลธรรม (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องสภาพและ ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครู สังเกต สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า มี การปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดสภาพ แวดล้อมที่ดี เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้รวมทั้งจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการ

ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม ด้านการใช้ทรัพยากรในชุมชนส่งเสริมการเรียนรู้ตามแหล่งการเรียนรู้

ด้านการตรวจสอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับแรก คือ การจัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นเพราะว่า การประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าครูสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยครูจะต้องเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อม ทั้งนี้ การวัดผลควรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดผลจากสภาพจริง (Authentic measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และ จากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) โดยผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่ม ควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย และผลจากการวิจัยทำให้ทราบว่าครูได้ให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยได้จัดทำเครื่องมือวัดที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอีกด้วย สอดคล้องกับผล การวิจัยของ เรณูนวล จุจันทร์(2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูหมวดวิชาภาษาไทยและหมวด วิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนในสหวิทยาเขต กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ชั้นประเมินผล ครูผู้สอนวัดและประเมินผลจากแบบทดสอบแบบสังเกต รายงานผลงานถาม – ตอบ แบบฝึกหัด ครูผู้สอน นักเรียนและเพื่อนเป็นผู้ประเมิน นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนตามความถนัดและใช้ตัดสินผลการเรียน นอกจากนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังเห็นว่ามี การดำเนินการ จัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูผู้สอนหมวดวิชาภาษาไทย และหมวดวิทยาศาสตร์ โดยรวมและเป็นรายชั้นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือชั้นประเมินผล ชั้นดำเนินการและชั้นเตรียมการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อคุลย์เดช ฐานะ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหาร การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติงานการบริหาร การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยมีข้อสังเกตว่า ด้านการจัดปัจจัยสนับสนุนกิจกรรม ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการนิเทศ ติดตามผลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ด้านการแก้ไขปรับปรุง โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับแรก คือ การจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ควรได้รับการส่งเสริมและ

พัฒนาให้ดีขึ้น เป็นเพราะว่า การแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน เป็นกระบวนการที่ครูได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนา ศักยภาพด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายด้านการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะ การปรับปรุงแก้ไขโดยการจัดการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ ควรได้รับการส่งเสริมและ พัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และสามารถเรียนร่วมกับ กลุ่มเพื่อน ได้ดีขึ้นด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนิท อาษาธง (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ ศึกษาค้นคว้า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดกรม อาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอน โดยรวมและจำแนกตามประสบการณ์ ในการสอนและประเภทวิชา มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ โดยรวม และในรายชั้นตอนอยู่ในระดับมาก คือ ชั้นตอนการออกแบบ ชั้นตอนการวิเคราะห์ ชั้นตอนการ นำไปใช้ ชั้นตอนการประเมินผล และการปรับปรุง

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของครูมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ เป็นเพราะว่าบทบาทการปฏิบัติงานของบุคคลทั้งสองฝ่าย ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร สถานศึกษาและครูมีความแตกต่างกันออกไป โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในฐานะ ผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงด้านการบริหารจัดการภาระงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาในอันที่จะเป็นการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งที่เป็นการกำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียน การสอน การประสาน ความร่วมมือกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอันที่จะจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ประกอบ การจัดการเรียนการสอนให้พร้อมและเพียงพอต่อการใช้งาน การจัดสรรครูให้เข้าปฏิบัติงาน หรือรับผิดชอบสอนในช่วงชั้นต่าง ๆ ตามความเหมาะสมหรือให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ที่ครูแต่ละคนมีอยู่ หรือแม้กระทั่งการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูแต่ละคน เพื่อให้ การช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ส่วนครูอยู่ในฐานะ ผู้รับนโยบายด้านการบริหารจัดการจากผู้บริหารสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติต้องจัดทำและ จัดเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ของตนเองที่ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นสื่อวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการสอน แผนการสอน แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกสถานศึกษา หรือแม้กระทั่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งความแตกต่างด้านภาระงานที่รับผิดชอบและการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

และครูดังกล่าว ได้ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครู ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดลศักดิ์ ศรีปัญญา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็น โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนารัฐ ชื่นวัฒนา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนประถมศึกษา ในเขต นิเทศ ที่ 4 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่าบริหารสถานศึกษาและ ครูมีความ คิดเห็นในการบริหารจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นเพราะว่า การดำเนินงานด้านการ จัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาแต่ละแห่งภายใต้กรอบแห่งความมุ่งหมายตามหลักการ ปฏิรูปการศึกษาคือพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมี ความสุข แต่ด้วยความที่สถานศึกษาแต่ละแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 1 มีขนาดที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้มีศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งที่อยู่ในรูปของสื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดการสอน บุคลากรทางการศึกษางบประมาณ สนับสนุนการจัดการศึกษา หรือการบริหารจัดการ แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำราญ โอตาการ (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การ ดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ระหว่าง โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมแตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติจริงหรือจากแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดกับผู้เรียนนั้น ต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการ คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน

ได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการ กลุ่ม กระบวนการศึกษาด้วยตนเอง กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ กระบวนการทำงานหรือกระบวนการอื่น ๆ โดยครูจัดกิจกรรม สถานการณ์ หรือกำหนดให้ผู้เรียน หาข้อมูลหรือความรู้โดยใช้กระบวนการดังกล่าวเป็นเครื่องมือ สอดคล้องกับมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา . 2544 : 29) ที่ระบุไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อคูลย์เดช ฐานะ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น และได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนการสอนไว้ว่า ด้านปัจจัยสนับสนุน คือ การจัดสรรงบประมาณเป็นอันดับแรก และการส่งเสริมพัฒนาครู เป็นอันดับรองลงมา ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน คือ ควรศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรให้เข้าใจเป็นอันดับแรก และการจัดทำและผลิตสื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับรองลงมา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเป็นอันดับแรก ด้านการนิเทศ คือ ควรมีการวางแผนการนิเทศร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับฝ่ายวิชาการเป็นเรื่องแรกและการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูผู้สอนเป็นอันดับรองลงมา

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

7.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ในขณะที่เดียวกันด้านที่พบว่าการปฏิบัติ น้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการวางแผน ดังนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งโดยการนำของผู้บริหาร สถานศึกษาและครู ต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น เพราะในกระบวนการทำงานต่าง ๆ นั้น ถ้าหากมีการวางแผน การทำงานที่ดีแล้ว จะส่งผลไปถึงการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ มีประสิทธิภาพไปด้วย

7.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับบุคลากรในหน่วยงานหรือสถานศึกษา

อื่น เช่น การจัดอบรม สัมมนา หรือ ทัศนศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อนำแนวคิด และประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเอง

7.1.3 สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อสื่อ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ จากสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรวิจัย เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.2.2 ควรวิจัย ยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครู เพื่อสร้างความมั่นใจในหลักการ และแนวทางให้ครูนำไปปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ